

TÜRKİYE'DEKİ TURİZM EĞİTİMİ SORUNUNUN ÖNEMLİ BİR HALKASI OLAN...

Nevşehir'de turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulları tartışıldı..

NAZMİ KOZAK

Dünyada üniversitelerin kuruluş amaçlarına bakıldığında, en başta bilimsel araştırmalar yapmak, teknolojik yenilikleri üretmek, ve kısaca insan yaşamını kolaylaştırmak amacıyla kuruldukları görülür. Zaten tarihi süreçlerine bakıldığında üniversitelerin öyle "çat" diye kurulmadıkları tarihin imbiğinden süzülerek, toplumun gereksinmesi olan bir kurumu oluşturmak amacıyla ortaya çıktıkları anlaşılmaktadır. Genel olarak bu durum Türkiye'de de aynıdır. "1933 Üniversite Reformu" incelendiğinde dönemin yöneticilerinin Türkiye'nin yüzyıllara varan geri kalmışlığının giderilmesine katkıda bulunmaları için üniversitelere önem verdiği görülmektedir.

Her konuda olduğu gibi üniversitelerin kuruluşu, işleyişi ve bulunduğu topluma olan etkileri konularında da Türkiye'deki üniversitelerin dünya ile (özellikle son yıllarda) benzer noktalara daha az sahip olduğu ortadadır. Bu durum içinde bulunduğumuz dönemde daha somut bir şekilde ortaya çıkmaktadır. İsterse-niz daha açıkca ortaya koyalım; belki 1930'lı yıllarda bu tamamıyla açık olarak belirgin değildi; ancak son yıllarda açıkca görülmektedir ki, üniversiteler bilim üretmekten, araştırmaya yapmaktan çok, yarattıkları istihdam olanaklarıyla, kurulu oldukları merkezlere yönlendirdikleri "eğitim turizmi" ile dikkatleri çekmektedir. Siyasi otoritelerin üniversite kurmaktaki isteklerinin ardında da bu gerçek yatmaktadır. Hele komşu illerdeki geçmiş yıllarda kurulmuş olan üniversitelerin yarattıkları yeni iş alanları, istihdam olanakları ve kent esnafının kazançları; komşu şehirlerin yöneticilerini (özellikle de siyaset otoritelerini) üniversite kurmaya motive etmektedir.

O nedenle Türkiye'de kurulan üniversitelerin ilk kuruluş amacı; istihdam olanakları, yeni iş alanları ve eğitim turizmi yaratmaktır. Bu amacı ikinci olarak, hâlâ köy olan şehirleri "kentleştirmek" amacı izlemektedir. Başka bir anlatımla üniversiteler kuruldukları merkezleri, kültür-sanat, sosyal etkinlikler vs. ile daha yaşanır bir kent haline getirmede araç olarak kullanılmaktadır. Bu amaçları, üniversiteler amaçlar izlemektedir. Üniversiteler amaçların gerçekleşme durumu ile ilgili olarak bir şey söylemek için vakit er-kendir ancak, ilk iki amacın gerçekleş-mekte olduğuna ilişkin somut bilgilere sahip durumdayız.

Şimdi bütün bunları niye anlattık? Başlıktan da anlaşılmaktadır; geçtiğimiz günlerde, 23-25 Eylül 1994 tarihleri arasında Nevşehir'de, Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nca bir seminer yapıldı. Biz de son anda bu seminere katıldık. Yukarıda anlatılanlar ile bu seminerin konusu olan "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okullarındaki Eğitim-Öğretim Sorunları ve Çözüm Önerileri"nin çok yakın ilişkisi bulunmaktadır. Nasıl? Çünkü lisans düzeyinde eğitim-öğretim yapan bu programlar üniversitelerin birer koludur; dolayısıyla da, kuruluş amaçları üniversitelerin kuruluş amaçlarından farklı değildir. Zaten bu okullarda yaşanmakta olan sorunların özü de üniversitelerin kuruluş amaçlarında yatmaktadır. Daha çok üniversite, her kente bir, olmadı iki üniversite; öyleyse her ilçeğe bir dört yıllık yüksek okul. Her konuda ülke çapına yayılmış 100'er tane dört yıllık programlar! Sonuç; sorunlar yumağı!.. Belki sorunların kapalı

Turizm İşletmeciliği ve otelcilik yüksekokullarının sorunlarının ve çözüm önerilerinin tartışıldığı seminer, 24 Eylül 1994 tarihinde Nevşehir'de gerçekleştirildi.

kapılar ardında, teknisyenlerce tartışılması güzeldir, ancak bu ülkede teknisyenlerin sözlerine, araştırmalarına ne zaman önem verilmiştir ki!.. Önem verilmiş olsa idi, ne bu kadar üniversite, ne bu kadar yüksek okul ve dolayısıyla da "Turizm Eğitimi Sorunu" olurdu!..Ancak; teknisyenler konunun niteliğini vurgularken, siyasiler popülist politikalar uygulamaktadır. Türkiye'deki üniversite ve dolayısıyla da turizm eğitimi sorunun özünde bu politikalar yatmaktadır.

Seminer'de neler konuşuldu, tartışıldı?..

Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu tarafından düzenlenen "Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarındaki Eğitim-Öğretimin Sorunları ve Çözüm Önerileri" başlığını taşıyan seminer, yukarıda da belirtildiği üzere, 23-25 Eylül 1994 tarihleri arasında Nevşehir'de yapıldı.

Seminerin açılış konuşmalarından ilkinin Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu müdürü Prof. Dr. Rifat Yıldız yaptı. Daha sonra Erciyes Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Şahin ve Nevşehir Belediye başkanı Yalçın Demir konuştu, ardında da Nevşehir Valisi Sait Eker konuyla ilgili görüşlerini açıkladı.

Açılış konuşmalarının bitiminden sonra seminerin oturumlarına geçildi. İlk olarak "Turizm Eğitiminde Öğretim Elemanı Sorunu" konulu ilk oturuma başlandı. Bu oturumda Bilkent Üniversitesi'nden İge Pımar, "Üniversite Düzeyinde Turizm Eğiticilerinde Aranan ve Beklenen Özellikler" başlığını taşıyan bildirisini sundu. Pımar, bildisinde Amerika Birleşik Devletlerinde yapılan bir araştırmadan yola çıkarak üniversite düzeyindeki bir eğitim kurumunda eğiticiden nelerin arandığını anlattı. Pımar'ın ilgi çeken tebliğinde ABD'de üniversitede öğretim elemanı olacak bir elemanda en fazla eğitim tecrübesi, bilimsel yayın ve sektör deneyimi arandığını açıkladı. Ha-

kemli ve hakem'siz (doğrusu yayıncı olan olmayan dergiler olacak) dergilerde yayıncılarla ilgili olarak aranan yayın sayısı dinleyenler tarafından ilgiyle karşılanırken, bu konu seminerin ilerleyen oturumlarında tartışmalara yol açtı.

İge Pımar'ın bildirisini Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu müdürü Prof. Dr. Rifat Yıldız'ın tebliği izledi. Prof. Dr. Yıldız tebliğinde "Turizm Yüksekokulları Ders Programlarının Ulusal ve Uluslararası Bazda Karşılaştırılması" başlığını taşıyan araştırmasının sonuçlarını açıkladı. Prof. Dr. Yıldız, yaptığı araştırmanın Türkiye'de faaliyet gösteren dört yıllık turizm yüksekokullarındaki ders programlarındaki derslerin kredilerinin birbirinden önemli farklılıklar ortaya çıkardığını söyledi. Bu durumun bu yüksekokulların mevcut öğretim elemanına göre ders koyma gibi durumu ortaya çıkardığını açıklayan Prof. Dr. Yıldız, daha sonra, Türkiye'deki durumu dünyadaki örnekleriyle karşılaştırdı.

Birinci oturumun üçüncü konuşmacısı olan Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden Prof. Dr. Alp Timurda, "Turizm Eğitiminde Darboğazlar" başlığını taşıyan bildirisini sundu. Prof. Dr. Timur bildirisinde Türkiye'de turizm eğitimi alanında yaşanan darboğazların nedenleri üzerinde durdu ve sorunlara çözüm yolları önerdi.

Seminerde bir bildiriyi katılan Prof. Dr. Alparslan Usal, turizm olgusunu bütün bilim dallarıyla ilgili olduğunu belirterek, turizm çalışanının adeta "süperman" gibi yeteneklere sahip olması gerektiğini ve bu durumun da turizm eğitimi önemli hale getirdiğini vurguladı.

Prof. Dr. Bülent Himmetoğlu, TUGEV'in gerçekleştirdiği bir araştırmamın bulgularından yola çıkarak, mevcut turizm eğitiminin sorunlarla dolu ve sektörün isteklerine uymayan bir şekilde yapılmış olduğunu söyledi.

Aynı oturumun diğer konuşmacısı da, Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Orhan Mesut Sezgin'di. Dr. Sezgin, "İtalya'da Otelcilik ve Turizm Eğitimi Sistemi" başlığını taşıyan bildirisini sundu.

Seminere katılan Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden Prof. Dr. Alparслан Usal, turizm elemanının uygulamada pek çok sorunla karşılaştığını, bundan dolayı da elemanların çok iyi bir eğitimden geçirilmesi gerektiğini vurguladı. Prof. Dr. Usal, hazırlanacak müfredat programlarında turizm olayının çeşitli bilim dallarıyla ilişkisi dolayısıyla pek çok konunun okutulması gerektiğini belirtti.

Bu konuşmalardan sonra seminerin ikinci oturumuna geçildi. Bu oturumun konusu "Turizm Yüksekokullarındaki Eğitim ve Sektörün Beklentileri" başlığını taşımaktaydı. Bu oturumda ilk olarak Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdür Yardımcısı Orhan Kalkan söz aldı. Orhan Kalkan'ın bildirisi "Turizm Yüksekokullarında Yetiştirilen Elemanlar Hangi Kademedede Çalıştırılabilir" başlığını taşıyordu. Kalkan, tebliğinde öncelikli olarak Turizm Bakanlığı'nın turizm eğitimi ile ilgili çalışmalarını anlattı.

İkinci oturumun diğer konuşmacısı da Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü'nden Doç. Dr. Orhan İçöz'dü. Doç. Dr. İçöz "Türkiye'de Turizm Alanında Eğitim Veren Yüksekokulların Temel Sorunları ve Öğrencilerin Okul Sonrası Mesleki Yaşama Uyumu Konusunda Bir Değerlendirme" başlığını taşıyan bildirinde, mezuniyet sonrasında turizm yüksekokulları öğrencilerinin karşılaştıkları sorunları anlattı.

Doç. Dr. İçöz'ün konuşmasının ardından Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi'nden Yrd. Doç. Dr. Dündar Denizer söz aldı. Dr. Denizer, "Turizm Yüksekokullarının Eğitim Sorunları ve Çözüm Önerileri" adlı tebliğini sundu.

Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı'nı temsilen seminere katılan Prof. Dr. Bülent Himmetoğlu da "Turizm ve Otelcilik Yüksekokullarından Sektörün Beklentileri" adlı bildirisini sundu. Prof. Dr. Himmetoğlu bildirisinde, TUGEV tarafından geçtiğimiz yıl Boğaziçi Üniversitesi'ne yaptırılan "Konaklama Tesisleri Yöneticilerinin Turizm Okullarından Beklentileri" konulu araştırmanın sonuçlarını anlattı. Dr. Himmetoğlu, sektörün turizm okullarında verilen eğitimden memnun olmadığını vurguladı.

Yrd. Doç. Dr. Kasım Karahan, ikinci oturumun son konuşmacısı idi. Erciyes Üniversitesi'ni temsilen seminere katılan Dr. Karahan, "Turizm Pazarına Kalifiye Ele-

man Temini Açısından Turizm İşletmeleri ile Eğitim Kurumları Arasında İşbirliğinin Gerekliliği" başlığını taşıyan tebliğini sundu.

Seminerin son oturumunda iki ayrı konu tartışıldı. Bunlardan ilki "Turizm Yüksekokullarında Rehberlik Bölümü Açılması" idi. Bu konu ile ilgili olarak Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi'nden Prof. Dr. Saime Oral, öğretim görevlileri Güzin Demircioğlu ve Olgun Çiçek'in ortalaşa hazırladıkları "Turizm Yüksekokullarında Rehberlik Bölümü Açılmasının Gerekliliği ve Ön Şartları" adlı bildiri sundular. Bu bildiri de, rehberlik bölümü açılmasının turizm sektörü açısından getireceği yararlar üzerinde duruldu.

Turizm rehberliği ile ilgili bir bildiriyle seminere katılan diğer konuşmacı ise Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitimi Fakültesi'nden Dr. Suavi Ahıpaşaoğlu idi. Dr. Ahıpaşaoğlu da bildirisinde turizm rehberliği mesleğinin Türkiye'nin dış turistik tanıtımı açısından taşıdığı öneme işaret ederek, bu alanda verilecek eğitimin önemi üzerinde durdu.

Üçüncü oturumda tartışılan diğer konu da "Turizm Yüksekokullarında Ders Programları" idi. Bu konuyla ilgili olarak ilk konuşmayı Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'ndan Yrd. Doç. Dr. Hikmet Öztekin, "Turizm Eğitimi Lisans Programında Bitirme Tezinin Önemi" başlığını taşıyan bildiriyle yaptı. Dr. Öztekin, lisans programlarında bitirme tezinin önemi ve yararları üzerinde durarak kendi okullarındaki uygulama hakkında bilgi verdi.

Seminerin son bildirisini de Meryem ve Nazmi Kozak ortaklaşa sundular. "1963-1992 Yılları Arasında Türkiye'de Lisansüstü Düzeylerde Turizm Alanında Hazırlanmış Tezlerin Bibliyografik Verileri Üzerinde Bir Araştırma" başlığını taşıyan bildiri de, bu yıllar arasında hazırlanmış turizm tezleri bibliyografik verilerinden yararlanılarak çeşitli parametrelere göre değerlendirildi.

Son oturumun ardından değerlendirme oturumuna geçildi. Bu oturumda seminerden çıkan sonuçlar değerlendirildi ve turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokullarının daha yakın bir işbirliğinde bulunmaları için ilke kararı alındı.

Seminerin sonuç bölümünde öneri olarak tartışmaya açılan konular arasında turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokullarının bir vakıf altında toplanmaları, yılda en az bir kez bir araya gelerek görüş alışverişinde bulunmaları bulunuyor. Bu konularla ilgili olarak önümüzde dönemlerde turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulları yöneticilerinin bir araya gelmeleri kararlaştırıldı.

Seminerde, yukarıda yer alan kısa özetten de anlaşılacağı üzere pek çok konu tartışıldı. Ancak bu arada belirtmek gerekmektedir ki; çok önemli konular atlandı. Bunlardan bize göre en önemlisi, turizm yüksekokullarının yöresel gereksinimlerle olan ilişkisidir. Aslında bu konu ile ilgili bir bildiri vardı, ancak zaman darlığı nedeniyle sunulamadı. Bu bildiri de, turizm okullarıyla bu okulların faaliyette buldukları yörelerin turizm potansiyeli arasında ilişki kuruluyor ve her okulun ülke için değil, yöresi için eleman yetiştirmesi gerektiği üzerinde duruluyordu. Acaba mevcut okullar yörelerindeki turizm etkinlikleriyle ne derecede uyumlu eğitim - öğretim yapıyorlar dersiniz?.. □

Seminerin en dikkati çeken tartışması hakemli / hakemsiz dergilerde yayınlanan yazılarla ilgili oldu. Tartışmada bir taraf hakemsiz dergilerde yayınlanan yazıların bilimsel olmadığını savunurken, karşı taraf ise Türkiye'de gerçek anlamıyla hakemli dergiciliğin olmadığını bu nedenle de yazıların bilimselliği için dergilerin hakemli ya da hakemsizliğine değil, içeriklerine bakılmasının doğru olacağını ısrarla sürdürdü.